

Rehabilitació postbèlica i acompanyament internacional¹

- ❑ Durant el trimestre, es va iniciar l'anàlisi del procés d'implementació del Memoràndum d'Enteniment signat entre el Govern d'Indonèsia i el Moviment per un Aceh lliure, GAM.
- ❑ Nigèria va lliurar a C. Taylor, després de les pressions dels EUA i la sol·licitud de la Presidenta de Libèria. L'expresident serà jutjat pel tribunal Especial per a Sierra Leone.
- ❑ La Comissió Europea, el Govern d'Unitat Nacional, el Govern regional del Sud del Sudan i el PNUD van engegar un **Programa de Rehabilitació i Recuperació** per un període de quatre anys que té un pressupost de 50 milions d'euros i que s'implementarà a 10 Estats del Sudan.

En el següent capítol s'hi recull l'evolució trimestral de 20 països considerats en fase de rehabilitació postbèlica. Atès que aquest procés cobreix un ampli espectre temporal, s'hi han dividit els països objecte d'anàlisi entre aquells en els que el procés de rehabilitació es va iniciar en els últims cinc anys, considerant-los en fase de transició, i aquells en què aquest procés es va iniciar fa més de cinc anys, considerant-los en fase avançada de rehabilitació. Segons les Nacions Unides la fase de **transició** correspon al període en una crisi en el qual els acords amb la comunitat internacional són crucials per donar suport i enfortir alts el foc o acords de pau encara fràgils, creant les condicions necessàries per a una estabilitat política, seguretat, justícia i equitat social². Després de la fase de transició, la **rehabilitació** cerca no només reforçar programes humanitaris preexistents, sinó catalitzar el desenvolupament sostenible per assegurar que els canvis realitzats es converteixin en recursos per al desenvolupament³. Per últim, s'hi inclou un apartat que recull aspectes relacionats amb **la teoria i l'anàlisi**, així com les **bones pràctiques i lliçons apreses**.

Quadre 4.1. Evolució de la rehabilitació postbèlica

Fase de transició	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució durant el trimestre
Afganistan	2001	Avanç
Angola	2002	Avanç
Congo	2003	Estancament
RD Congo	2003	Avanç
Costa d'Ivori	2003	Deteriorament
Eritrea	2000.	Estancament
Haití	2004.	Avanç
Indonèsia (Aceh)	2005.	Avanç
Iraq	2003.	Deteriorament
Libèria	2003	Avanç
Macedònia, ERY	2001.	Avanç
Sierra Leone	2001.	Avanç
Sudan	2004	Estancament
Fase de rehabilitació	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució durant el trimestre
Bòsnia i Herzegovina	1996	Avanç
Guatemala	1996	Estancament
Guinea Bissau	1999	Deteriorament
Rwanda	1994	Avanç
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	1999	Avanç
Tadjikistan	1997	Deteriorament
Timor-Leste	1999	Estancament

¹ S'entén per rehabilitació postbèlica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar el manteniment de la seguretat; les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; la dimensió regional i la reincorporació als fóruns i organismes internacionals i l'apoderament de la societat civil i la construcció de bon govern a través de l'acompanyament internacional.

² Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer de 2004 . http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_ReportFinal_Report.doc

³ Citat a l'Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA op.cit.

4.1. Països en fase de transició

A continuació es fa una descripció dels contextos, classificats per continents i regions, que es troben en aquesta fase, que es caracteritza principalment per la simultaneïtat d'activitats característiques de l'emergència amb aquelles més pròpies de la rehabilitació. En aquesta etapa la inestabilitat i el risc d'un ressorgiment de l'enfrontament armat obliguen al fet que l'estratègia d'intervenció dels actors internacionals implicats en la resposta sigui bastant flexible.

Àfrica

Al continent africà la inestabilitat va continuar sent l'element predominant en els processos oberts, destacant els primers passos de la nova mandatària de Libèria com el fet més positiu del trimestre i la continuació de la crisi entre Eritrea i Etiòpia com el més negatiu.

a) Àfrica Austral

A **Angola**, l'ACNUR va concloure finalment el seu **programa de repatriació** i a partir d'ara es concentrarà en les activitats de reintegració de la població retornada des de la seva oficina de Luanda a través de programes que puguin transformar-se fàcilment en autosuficients. L'agència va assenyalar una lleugera disminució de l'interès per part dels **donants** que tractarà de pal·liar amb aquest programa. Pel que fa a la **situació humanitària** es va observar una lleugera millora, encara que el PMA es va comprometre a continuar present al país durant els pròxims tres anys. En aquest sentit, el Govern va anunciar l'extensió del mandat de la Unitat Tècnica de Coordinació de l'Ajuda Humanitària, per tant les activitats més pròpies de l'emergència i les de transició continuaran convivint estretament.

b) Àfrica Occidental

A **Costa d'Ivori**, la **persistència de la crisi** va continuar impedit l'avanç del procés de transició. El Consell de Seguretat de l'ONU mitjançant la resolució 1652⁴ va ampliar el mandat de l'ONUCI i les FFAA franceses de suport, *Licorne*, fins a finals de 2006. Pel que fa a la formació de Govern, el Primer Ministre, C. Konan Banny, va publicar la composició del Govern de Transició, en el qual els membres del partit governamental compten amb la meitat dels càrrecs de responsabilitat; l'oposició, amb deu ministeris; i la coalició armada *Forces Nouvelles*, amb sis carteres. Els principals objectius seran el desarmament dels grups armats d'oposició i les milícies progovernamentals, la reunificació del país i la preparació d'eleccions generals previstes per a l'octubre d'aquest any. D'altra banda, la **Comissió Europea** es va comprometre a donar prop de 34 milions d'euros per a un programa de regulació del procés de ciutadania.

A **Libèria**, una de les primeres mesures anticorrupció que va adoptar la nova Presidenta, E. Jonson-Sirleaf, va ser la destitució de tots els càrrecs polítics del Ministeri d'Economia, i l'inici d'una investigació de tot el personal funcionari. Durant el trimestre es va formar el nou Govern compost per 22 carteres ministerials, algunes d'elles ocupades per exfuncionaris de les Nacions Unides. La Comissió Europea va concedir **16,4 milions de dòlars en concepte d'ajuda humanitària** per maximitzar les possibilitats del procés de transició. Aquests fons contribuiran al procés de reintegració de 191.000 persones refugiades que encara estan vivint a campaments fora de Libèria i de 80.000 persones desplaçades internes. Quant a la **reconciliació**, la líder de l'Executiu va engegar una Comissió de la Veritat la finalitat de la qual serà els abusos de drets humans comesos al país entre 1979 i 2003. La Comissió, creada segons el model sud-africà, no té capacitats processals. Finalment, cal destacar la detenció a Nigèria de C. Taylor, que serà jutjat a Sierra Leone pel tribunal Especial de les Nacions Unides per crims de guerra i crims contra la humanitat. Nigèria va cedir a les pressions rebudes dels

⁴ Vegeu resolució 1652 de 24 de gener de 2006 a:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/220/24/PDF/N0622024.pdf?OpenElement>

EUA perquè lliurés l'expresident i antic senyor de la guerra amb la condició que hi anés la Presidenta, E. Jonson-Sirleaf, que sol·licitarà oficialment el seu lliurament.

Pel que fa a **Sierra Leone**, la corrupció i la falta de llocs de treball són els principals obstacles per a l'evolució del procés de rehabilitació. Segons les ONG, la **corrupció** està àmpliament estesa i és habitual que els funcionaris de Govern sol·licitin un 20% per a la concessió de contractes, així com que part dels diners invertits pels donants acabin a comptes privats. D'altra banda, el **nou responsable de la UNIOSIL** encapçalarà també la missió del PNUD, un aspecte que es pot considerar positiu. Respecte a la **seguretat**, un contingent de policia de les Nacions Unides va reemplaçar els 17.500 cascos blaus que formaven part de la missió de la UNAMSIL. En relació al procés de **justícia**, el líder de les antigues milícies progovernamentals CDF, S. Hinga Norman, acusat de crims de guerra, va comparèixer davant el Tribunal Especial per a Sierra Leone, on va declarar que l'actual President, A. Tejan Kabbah, va ser el responsable de dirigir els objectius de la milícia. La seva compareixença davant el Tribunal va provocar el descontentament entre els sectors de la població que consideren les CDF com un dels principals opositors del RUF.

c) Banya d'Àfrica

Eritrea va mantenir la **tensió amb Etiòpia** malgrat la retirada parcial de les tropes d'ambdós països de la frontera comuna⁵. El Govern d'Asmara va continuar amb la implementació del procés de regularització de les ONG internacionals presents al país i va ordenar la sortida de sis organitzacions italianes argumentant que aquestes no havien completat els tràmits necessaris per poder dur a terme la seva labor segons els requisits establerts per l'Executiu l'any passat. D'altra banda, les traves imposades pel govern a la UNMEE fan que sigui impossible l'execució del mandat de la missió, fet que va fer que el Secretari General plantegés en el seu últim informe la pertinència de la continuació de la presència de les Nacions Unides al país.

Al Sud del Sudan l'Enviat Especial de les Nacions Unides a la zona, J. Pronk, va indicar que la falta de **transparència** en la distribució dels beneficis obtinguts a través de l'explotació de petroli és un dels principals obstacles per a la implementació de l'Acord de Pau. Les Nacions Unides van calcular que més de 500.000 persones **desplaçades internes** retornaran als seus llocs d'origen durant els dos primers trimestres de l'any, motiu pel qual la Comissió Europea va decidir ampliar en vuit els 40 milions de dòlars que va destinar a ajuda humanitària global per donar suport al procés de tornada. Els països donants es van comprometre a lliurar 484 milions de dòlars al fons fiduciari multilateral⁶ del Sud (MDTF, per les seves sigles en anglès) per a la reconstrucció de zones devastades per la guerra durant els pròxims dos anys. Finalment, la Comissió Europea, el Govern d'Unitat Nacional, el Govern regional del Sud de Sudán i el PNUD van anunciar l'acord conclòs per dur a terme l'engegada d'un **Programa de Rehabilitació i Recuperació** per un període de quatre anys i un finançament de 50 milions d'euros, que anirà a càrrec de la Comissió Europea, mentre que la gestió recaurà en el PNUD amb la col·laboració i supervisió del Govern d'Unitat Nacional i l'Executiu del Sud de Sudan. 50 ONG nacionals i internacionals engegaran aquest programa a 10 dels Estats.

Avaluació de necessitats en el postconflicte armat

Des de l'última dècada els donants posen cada vegada més atenció a la necessitat de proporcionar suport substancial i a temps a la rehabilitació postbèlica i la construcció de la pau. Una gran part d'aquesta assistència es canalitza a través de conferències de donants, conferències internacionals per a la reconstrucció dels països que surten d'un conflicte armat, en les quals els països i organitzacions participants comprometen fons basant-se en una avaluació general de les necessitats de rehabilitació d'una situació postbèlica. Per tant, aquestes avaluacions en el postconflicte armat (PCNA, per les seves sigles en anglès) s'han convertit recentment en un punt clau d'entrada per conceptualitzar, negociar, i finançar les estratègies de rehabilitació. Els sectors al PCNA no estan associats a cap agència o organisme en concret, de manera que els donants poden triar els mecanismes d'implementació que consideren més adequats. Així, el PCNA no inclou propostes individuals de programes, sinó que és un

⁵ Vegeu apartat de processos de pau i de tensions.

⁶ Existeixen dos MDTF al Sudan un per al nord i l'altre per al sud, que reflecteixen l'estructura de Govern existent al país i que van ser creats a petició del Govern, encara que ambdós estan gestionats pel BM.

document tècnic que conté les necessitats objectives del país amb el major grau d'exactitud possible.

El PCNA és un procés analític complex liderat per les autoritats nacionals amb el suport de la comunitat internacional i realitzat per agències multilaterals, en col·laboració amb els actors nacionals i la societat civil. L'objectiu d'aquesta avaluació de necessitats és superar les conseqüències del conflicte o la guerra, prevenir nous brots violents del conflicte i donar forma a les prioritats de la rehabilitació en el curt i, potencialment, mitjà termini, així com articular les implicacions financeres que comportarà en el llarg termini⁷.

Per tant, el PCNA és un full de ruta per a la rehabilitació postbèlica, fet pel qual s'ha d'adequar el màxim possible al context nacional i local per a:

- Reflectir el procés polític que dóna suport a la transició postconflicte armat.
- Reflectir una comprensió en profunditat de les realitats nacionals.
- Assegurar que els resultats de l'avaluació són assumits i presentats a la població per les autoritats nacionals de transició.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Al **Congo**, la situació va continuar inestable a la regió de Pool, fet que va obligar els equips de MSF, PNUD i CICR a retirar-se de la zona. Tot i així, el CICR va tornar a la zona al final del trimestre. Malgrat la **persistència d'aquesta situació d'inestabilitat**, que impedeix l'execució de programes en una àmplia zona del país, el BM i l'FMI van decidir incloure al país en el programa de condonació del deute per als països HIPC⁸. L'objectiu d'aquest programa és alliberar recursos perquè aquests puguin destinar-se a educació, sanitat i altres serveis essencials que beneficiïn la població. Tot i així, per a això és imprescindible la transparència en la gestió del Govern. Els ingressos que s'han pres com a base per calcular si el país podia o no ser considerat com HIPC han estat els corresponents a 2003. Si s'hagués calculat utilitzant els beneficis de 2004 el país no hauria entrat en el programa a causa de l'increment dels preus del petroli dels últims anys. Finalment, l'Organització de les Nacions Unides per al Desenvolupament (ONUDI) va alliberar 6,8 milions de dòlars per a relançar la indústria congoleesa.

Al gener es van publicar els resultats del referèndum constitucional que va tenir lloc a final d'any a la **RD Congo**. Es va aprovar la Constitució amb prop del 85% dels vots en unes eleccions que van tenir una participació massiva de la població, segons els observadors internacionals. Després de la publicació dels resultats, la **Comissió Electoral Independent** va establir un calendari provisional d'eleccions en el qual es preveu la primera volta de les presidencials i legislatives pel 18 de juny i queda encara pendent la data de la segona volta. L'actual responsable del Govern Nacional de Transició, J. Kabila, ha estat designat candidat pel partit del Poble per a la Reconstrucció i el Desenvolupament. L'increment de l'activitat electoral ha motivat que la **MONUC** sol·licités a la UE l'enviament d'una força d'intervenció ràpida addicional per garantir la seguretat. Brussel·les va acceptar aquesta proposta i enviar un contingent d'un mínim de 250 soldats i un màxim de 1.250, que serà liderat per Alemanya. Pel que fa a la **situació humanitària**, el país va continuar afrontant una situació d'extrema duresa.

Amèrica

Durant el trimestre es van celebrar, després de diversos retards, les eleccions presidencials a **Haití** amb un alt nivell de participació per part de la població. L'expresident, R. Préval, va ser declarat vencedor dels comicis, malgrat les irregularitats en el recompte de vots, que van ser denunciades per algunes organitzacions internacionals d'observació electoral. La **inseguretat** va continuar sent la nota predominant del país, motiu pel qual el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir prorrogar per sis mesos més el mandat de la **MINUSTAH**⁹. Finalment, els principals actors internacionals implicats en el procés de rehabilitació del país van acordar proposar al

⁷ PNUD, UNDG, BM; *Practical Guide to Multilateral Needs Assessment in Post-Conflict Situations*. Agost de 2004. En: http://www.undg.org/documents/4937-PCNA_-_#Practical_#GuidetoMultilateral_#Needs_#Assessmentsin_#Post-Conflictsituations.pdf

⁸ Altament endeutats.

⁹ Vegeu resolució 1658 de 14 de febrer de 2006 en:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/242/91/PDF/N0624291.pdf?OpenElement>

nou Govern la realització d'una **avaluació independent i integrada del CCI** que serveixi de base per al document Estratègia Nacional per a la Reducció de la Pobresa, que haurà de ser preparat per l'Executiu amb l'acompanyament de la comunitat internacional.

Àsia i Pacífic

Respecte a la situació a l'Afganistan, es va celebrar una conferència internacional de donants a Londres per llançar oficialment l'**Afganistan Compact**. Aquest document, elaborat pel govern afganès i la comunitat internacional recull el compromís d'ambdós amb els objectius de rehabilitació marcats per l'Executiu en l'**Estratègia Nacional de Desenvolupament (ANDS)**, per les seves sigles en anglès) i la manera que cadascun contribuirà al seu compliment. Els terminis assenyalats per a la consecució d'aquests objectius seran supervisats pel comitè Conjunt de Coordinació i Supervisió, un òrgan de nova creació que estarà codirigit per les autoritats afganeses i les Nacions Unides i comptarà amb el suport d'un petit secretariat. Alguns dels objectius marcats són bastant ambiciosos, com la dissolució de tots els **grups armats il·legals** a totes les províncies per a final de 2007, tenint en compte que la situació d'inseguretat i violència s'ha incrementat durant els últims mesos al país. El fet que les milícies talibanes continuïn disputant una guerra que no consideren perduda fa que molts dels pilars d'activitat assenyalats pel govern tant a *el Compact* com a l'ANDS trontollin, fet que recorda novament que, sense unes condicions de seguretat i estabilitat mínimes, la sostenibilitat dels progressos realitzats en el plànol polític és reduïda. En aquest sentit, cal esmentar l'anunci realitzat aquest trimestre del **futur desplegament de les tropes de la ISAF** per tot el país. Això comportarà una ampliació de la presència militar internacional al sud del país, encara que també implicarà la reducció del contingent americà i el traspàs de la responsabilitat de la seguretat del país dels EUA a l'OTAN.

A **Indonèsia (Aceh)** es va iniciar durant el trimestre l'anàlisi del procés d'implementació del Memoràndum d'Enteniment (MoU, per les seves sigles en anglès) signat entre el Govern d'Indonèsia i el Moviment per un Aceh lliure, GAM. El MoU contemplava l'establiment d'una Missió de Supervisió per a Aceh (AMM, per les seves sigles en anglès) liderada per la UE amb el suport de Noruega, Suïssa i cinc països contribuents de l'ASEAN (Brunei, Malàsia, Filipines, Tailàndia i Singapur) per supervisar la implementació de l'acord. L'**AMM** es va engegar al setembre amb un mandat de sis mesos que ha estat ampliat fins a juny, després de la invitació del Govern. És interessant destacar que malgrat que no s'ha dut a terme una conferència de donants específica per donar suport a la implementació d'aquest acord de pau, alguns països i organismes donants ja han especificat **partides econòmiques addicionals** als fons destinats a la resposta al tsunami que contemplen el finançament d'aspectes concrets del MoU com són: la reintegració dels antics combatents del GAM, la tornada de les persones desplaçades internes i refugiats a tercers països, la supervisió internacional de les eleccions locals previstes per al 2006, l'assistència tècnica i la construcció de capacitats del sistema de justícia i policial, la millora de l'administració pública local i el foment del respecte pels drets humans.

Europa

A **Macedònia** la reforma judicial i de la policia són els dos àmbits en els quals la **nova missió de la UE**, EUPAT, i l'Enviat Especial de la UE volen fer especial èmfasi i requereixen de més treball i implicació del Govern, tal com reflecteix l'últim informe sobre el país publicat per *International Crisis Group*¹⁰. Durant el trimestre, el Parlament va aprovar la nova Llei Electoral, que adopta els suggeriments recollits a l'informe realitzat per la missió de l'Oficina per a les Institucions Democràtiques i els Drets Humans de l'OSCE sobre eleccions locals anteriors. Pel que fa a la pròxima **celebració d'eleccions**, Govern i oposició encara no han aconseguit posar-se d'acord en una data per celebrar els comicis ni respecte a la composició de la Comissió Electoral. Finalment, és necessari indicar que existeixen entre 200 i 250 zones, predominantment albaneses, considerades calentes, on mai no han tingut lloc eleccions regulars. En aquest sentit, el Partit Albanès per a la Prosperitat Democràtica, un partit petit i de tradició pacífica, ha suggerit al Primer Ministre, B. Buckovski, la possibilitat que es produeixi

¹⁰ International Crisis Group; *Macedònia Wobbling toward Europe* en: <http://www.crisisgroup.org/library/documents/europe/balkans/b041macedoniawobblingtowardurope.pdf>

l'observació **internacional** a la seu dels partits diversos dies abans, durant i després dels comicis.

Orient Mitjà

A **l'Iraq**, la destrucció de la mesquita al-Askari va suposar un important revés per a les negociacions que s'estaven duent a terme entre les tres faccions polítiques iraquianes per a la **formació del Govern** resultant de les eleccions celebrades final de 2005. La sortida immediata de la coalició sunnita va posar de manifest les diferències irreconciliables de les tres faccions polítiques. L'objectiu **de la comunitat internacional**, representada principalment per les forces d'ocupació nord-americanes, és la formació d'un Govern d'Unitat Nacional en el qual cadascun dels blocs ètnics tingui una parcel·la de poder i contribueixi amb les seves milícies a la formació d'un exèrcit nacional i una policia unificada. Sembla inevitable la formació d'un Govern central feble que tindrà enormes problemes per mantenir la seguretat donada l'actual tendència cap al regionalisme. En aquest sentit, és necessari esmentar un estudi publicat per la universitat de les Nacions Unides¹¹ que assegura que els esforços internacionals per restaurar l'estabilitat estan tenint un efecte contrari. Finalment, un informe realitzat pel ministeri de Treball iraquí, en coordinació amb l'FMI i el PNUD, va assenyalar que **la pobresa s'ha incrementat** en un 30% des d'abril de 2003 arribant a un 20% de la població. Dos milions d'iraquians tenen dificultats per trobar aliment i refugi i viuen amb uns ingressos inferiors als dos dòlars diaris. L'informe atribueix l'increment de la pobresa al desmantellament del sector públic, la falta d'accés a l'educació i la violència, fets que afecten principalment la població sunnita.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació

En aquest apartat s'hi duu a terme una anàlisi per països dels contextos que han sortit de la fase de transició. Durant aquest període l'objectiu és avançar i consolidar els assoliments de l'etapa anterior, en la qual alguns factors clau de la rehabilitació, com la reconciliació, entre d'altres, han ocupat un segon pla respecte a aspectes més d'emergència. En aquesta fase continua sent clau supervisar l'actuació dels governs electes, motiu pel qual és fonamental l'acompanyament internacional.

El debat polític a **Bòsnia i Herzegovina** es va centrar principalment en la **reforma constitucional**, que ha estat finalment acordada pels principals líders polítics dels set partits majoritaris després de quatre mesos de deliberacions. Aquesta reforma busca harmonitzar el funcionament de les institucions de Govern del país amb les de la UE, dintre de l'Acord d'Associació i Estabilització. Tot i que encara està pendent la seva aprovació per majoria simple al Parlament, el paquet de reformes facilita el procediment parlamentari que substitueix el vot per entitats vigent fins ara. Així, la presidència tripartida serà substituïda per un President i dos Vicepresidents, que seran designats d'entre els membres del Parlament que hagin estat triats directament. Mentre que els EUA, que han jugat un paper important durant tot el procés de negociacions, i la UE s'han mostrat satisfets amb aquests primers resultats, alguns analistes polítics han criticat el fet que, de nou, s'hagi deixat la ciutadania fora del debat i la presa de decisions d'aquest procés de reformes constitucionals. Així mateix, han indicat que, tret que es redacti una nova Constitució amb un únic espai econòmic i en la qual desapareguin les entitats, no s'assolirà cap canvi. La data límit per a l'aprovació d'aquest paquet de reformes és el 2 d'abril, principalment per poder preparar les pròximes eleccions generals previstes per a octubre.

A **Guatemala** les ràdios indígenes i comunitàries van denunciar la **persecució** a la qual es veuen sotmeses i han exigit al Govern el compliment dels Acords de Pau i les recomanacions de la Comissió Interamericana de Drets Humans. Durant el trimestre, diversos representants de les **emissores comunitàries** van ser detinguts per la policia que també va decomissar els seus equips de comunicació. Aquestes ràdios comunitàries formen part del Consell Guatemaltenc de Comunicació Comunitària i duen a terme una labor que beneficia les comunitats, un fet

¹¹ 'Security Sector Reform and Post-Conflict Peacebuilding' en: <http://www.unu.edu/unupress/2005/securitysectorreform.html#contents>

reconegut per l'Executiu i motiu pel qual aquest es va comprometre fa un any a incorporar-les dintre del marc legal de telecomunicacions del país. És interessant destacar que, tant la policia com els Governos municipals utilitzen aquestes ràdios per a difondre missatges d'interès per a la població. *Survival* va denunciar la falta d'accés equitatiu a les ones d'emissió pel seu elevat preu, un fet que ha motivat que solament puguin adquirir-les emissores evangèliques i estacions de ràdio comercials que només utilitzen el castellà, una llengua desconeguda per a molts indígenes guatemaltencs.

A **Guinea-Bissau** onze partits polítics de l'oposició van decidir agrupar-se i formar el **Front Republicà Ampli** (FRA) en resposta als nomenaments polítics duts a terme després de la celebració d'eleccions a final de 2005. El mateix partit en el govern, el PAIGC, és un reflex d'aquesta polarització, atès que els seus seguidors es divideixen entre els que donen suport al Primer Ministre, A. Gomes, designat per l'actual President i capdavanter del PAIGC, J. Bernardo Vieira, i els que no. El nomenament ha estat confirmat pel Tribunal Suprem i, segons el portaveu del FRA, aquesta situació obre el camí per a la implantació d'una dictadura del President de la República. La missió de construcció de pau de les Nacions Unides al país, UNOGBIS, ha tractat conjuntament amb la Comunitat de Països de Parla Portuguesa i el ECOWAS d'intervenir entre el FRA i el President perquè negociïn les seves diferències de manera constructiva engegant unes activitats de mediació que han motivat que alguns representants de la societat civil prenguin consciència que aquesta situació de bloqueig polític tan sols pot ser superada a través del diàleg. En aquest sentit, UNOGBIS ha dut a terme un seminari conjunt amb l'Institut Nacional d'Investigació i Estudi de Guinea Bissau i el projecte *War-Torn Societies*, amb la participació de representants clau de la societat civil, durant el qual s'han examinat les causes de l'actual crisi política i s'han proposat estratègies per fomentar un desenllaç positiu de la situació.

A **Rwanda**, es van celebrar eleccions a representants governamentals locals. D'aquesta manera **les províncies del Nord, Sud, Est, Oest i Kigali substitueixen l'anterior divisió a 12 províncies**, abolida a principi d'any. L'objectiu del Govern és diluir les antigues administracions en àrees més multiètniques. Els nous líders locals jugaran un paper important en els tribunals *Gacaca*, atès que aquests depenen de la seva cooperació, motiu pel qual a final de trimestre van dur a terme un procés de formació sobre aquests. L'engegada dels *Gacaca* s'ampliarà a tot el país a mitjan abril de 2005, després de la setmana de commemoració del genocidi, durant la qual se suspenen moltes de les activitats de Govern i dels tribunals. S'espera que aquesta nova divisió administrativa també contribueixi al desenvolupament comunitari.

A **Kosovo (Sèrbia i Montenegro)** les **dues reunions** que s'han dut a terme durant el trimestre a Viena per debatre sobre aspectes clau **per a la determinació de l'estatut** van finalitzar sense conclusions. El procés de descentralització va ocupar el debat principal d'aquesta primera ronda de negociacions atès que és un element clau per garantir els drets de les minories ètniques. Durant les trobades, Belgrad va defensar el dret dels serbis de Kosovo a formar municipalitats monoètniques mantenint estrets llaços amb Belgrad, mentre que Pristina ho ha rebutjat per considerar que això equivaldria a una partició de la província. El Secretari General de l'ONU va publicar l'informe periòdic sobre l'execució del mandat de la UNMIK en el qual ha indicat la lentitud en l'aplicació dels estàndards internacionals i l'engegada de processos polítics d'importància per part de les institucions provisionals de Kosovo, en contrast amb els avanços significatius en els preparatius del procés per a l'estatut de Kosovo.

A **Tadjikistan** va continuar la **pressió del Govern sobre els mitjans de comunicació independents**. Segons organitzacions defensores de la llibertat de premsa, com Reporters Sense Fronteres o el Comitè per a la Protecció dels Periodistes, i periodistes tadjics, i l'arma emprada per l'Executiu és la burocràcia. Així, a principis de gener, el Govern va suspendre les emissions de FM de la BBC¹² utilitzant com a excusa una nova llei que exigeix als mitjans de comunicació estrangers el registre en el Ministeri de Justícia per a poder sol·licitar una llicència d'emissió. Així mateix, el Govern va imposar una multa a la televisió independent *Somonion* que havia de pagar per poder recuperar la seva llicència d'emissió. Segons l'amo de *Somonion*, el Govern va elevar el preu de la llicència en un 80%, com a càstig per proporcionar espais

¹² La BBC era fins al moment l'única emissora internacional disponible en FM al Tadjikistan i disposa d'un contracte legal així com d'una llicència d'emissió per a FM des de 2004.

d'emissió als partits de l'oposició abans de les últimes eleccions generals de febrer de 2005. Altres televisions independents han sofert pressions similars que les han dut a la fallida. Segons el responsable de l'Associació Nacional de la Premsa Independent de Tadjikistan, N. Karshiboev, el Govern sempre busca controlar els mitjans de comunicació abans dels esdeveniments polítics d'importància. Les pròximes eleccions presidencials estan previstes per al novembre de 2006.

Pel que fa a **Timor Leste**, el President, X. Gusmao, va presentar davant les Nacions Unides les principals conclusions de l'informe **de la Comissió per a l'Amistat, la Veritat i la Reconciliació** (CAVR, per les seves sigles en portuguès). El President va explicar els motius pels quals el seu Govern va decidir que l'informe estava encara fora de l'abast de l'opinió pública. Per X. Gusmao l'informe es pot agrupar en dues àrees principals: la dimensió internacional, que implica la manera que la comunitat internacional es posiciona davant la qüestió de Timor Leste, i la dimensió interna, que contempla els actes de violència comesos contra el poble timorès. Pel que fa a aquest últim aspecte, va concloure que algunes de les recomanacions de l'informe relacionades amb la justícia són massa ambiciosos. Com per exemple l'exigència als membres del Consell de Seguretat de l'ONU, els Governos que van vendre armes a Indonèsia i van donar la seva política, així com als Governos d'Indonèsia i Portugal el pagament de compensacions a les víctimes. Finalment, X. Gusmao, apel·lant a un discurs del Premi Nobel D. Tutu va justificar la no iniciació d'un procés de restitució que podria durar molts anys enfront de la necessitat de conviure amb Indonèsia. Per la seva banda, l'Aliança Nacional per un Tribunal Internacional per a Timor Leste va destacar en dues cartes remeses tant al President del Govern com al Secretari General de l'ONU el dret dels timoresos a conèixer les troballes i recomanacions de la CAVR. Per a l'Aliança, tots els que van patir la violència política van contribuir, a través d'un procés dolorós de record, a l'elaboració d'aquest informe creient que amb això contribuirien a un procés de justícia significatiu, i per això apel·len a la normativa internacional vigent per recordar al President que no pot impedir la difusió de l'informe.

4.3. Altres temes de l'agenda

En aquest apartat s'hi recullen aspectes relacionats amb la teoria i l'anàlisi, així com les bones pràctiques i lliçons apreses, en un intent de facilitar informació que pugui contribuir a enriquir les possibilitats de la resposta internacional.

a) Els mitjans de comunicació com a mitjà per a facilitar l'apropiació de la població dels processos de rehabilitació

Sovint s'esmenta l'apropiació de la població i la societat civil del procés de rehabilitació postbèlica com un dels factors clau per al seu èxit, sobretot perquè assegura en cert sentit la seva sostenibilitat i li dona legitimitat. **Per poder assumir un procés** en primer lloc **cal conèixer-lo**, és a dir, saber en què consisteix, la seva finalitat, els seus assoliments i els seus impediments. Una circumstància que, en moltes ocasions, és obviada per la comunitat internacional i per aquells responsables d'implementar els projectes i programes que formen part d'un procés de rehabilitació postbèlica. En un gran nombre de casos no es té en compte aquesta part fet que produeix que la població desconeixi què és el que s'està fent i amb quina finalitat. Però, sobretot, desconeix els seus drets i obligacions, la qual cosa permet un espai ampli per a la desinformació, la manipulació amb objectius polítics i la "rumorologia". El gran aliat per a contrarestar aquests elements que juguen en contra d'un procés de rehabilitació i assolir la proximitat i la responsabilitat de la població cap a aquest procés són els mitjans de comunicació en el seu sentit més ampli, és a dir, no només considerats com a proveïdors de notícies, sinó com a educadors i formadors d'opinió.

Els mitjans de comunicació poden fomentar l'apropiació del procés de la població en: facilitar la informació necessària per poder prendre decisions basades en informació exacta i veraç, fomentar la responsabilitat de la societat cap a aquest en donar-li a conèixer la seva evolució, i informar la població sobre les seves obligacions i drets perquè en puguin fer un ús adequat. No obstant això, la seva capacitat d'influència no s'utilitza en el seu màxim potencial.

A manera d'exemple de l'abast de la influència dels mitjans, en aquesta ocasió negativa, es pot esmentar dos dels casos més coneguts: el paper jugat per les emissions radiofòniques de la ràdio "Mille coline" en la neteja ètnica duta a terme a Rwanda, o la manipulació dels mitjans orquestrada pel règim serbi de S. Milosevic per fomentar l'odi ètnic. En aquest sentit és important dir que l'ús adequat dels mitjans de comunicació no només pot contribuir a desarticular aquestes accions, sinó també a la construcció de la pau després de la fi d'un enfrontament armat i a que la població s'apropii del procés de rehabilitació.

b) Comissió per a la Consolidació de la Pau

Durant el trimestre, la Comissió establerta a final de 2005 va dur a terme el procés de selecció del Comitè d'Organització, amb 31 membres¹³. El Consell de Seguretat de l'ONU, a més dels cinc membres permanents, que tenen el seu lloc assegurat en aquesta Comissió, va designar a Dinamarca i Tanzània. Per la seva banda, l'ECOSOC (cinc membres) va assenyalar que probablement assignarà un lloc per a cadascuna de les regions deixant dos de rotatoris.

La selecció dels 10 membres procedents d'entre els principals contribuents tant de tropes com financers ha estat la que va presentar més obstacles, per la qual cosa es va designar als Ambaixadors dels EUA per elaborar la llista dels principals contribuents financers i al de Jordània per elaborar la corresponent als contribuents de tropes. A més, els representants diplomàtics de Jordània i els EUA tenien la responsabilitat de proposar un criteri de selecció. Finalment, els principals contribuents financers són: Japó, Alemanya, Holanda, Itàlia i Noruega. Pel que fa als països triats d'entre els principals contribuents de tropes aquests són: Nepal, Jordània, Uruguai, Etiòpia i Kenya. Aquests deu països formaran part del Comitè durant els quatre primers anys després dels quals seran substituïts pels següents a la llista seguint un model rotatori.

Encara queden per triar set membres més que seran designats per l'Assemblea General, una vegada que acabin de definir-se els països que procedeixen de la resta dels grups, segons va informar el President de l'Assemblea General en una carta dirigida als països membres. El Secretari General també va assenyalar la intenció de l'Assemblea d'aprovar una resolució que contingui els criteris que aquesta utilitzarà per a dur a terme la seva selecció.

Els obstacles oposats per designar els membres de la Comissió han ocasionat que la primera reunió, prevista per al mes de març, s'hagi hagut de retardar fins a la primera setmana d'abril.

¹³ Vegeu Alerta 2006 para més detalls sobre la composició del Comitè d'Organització.